

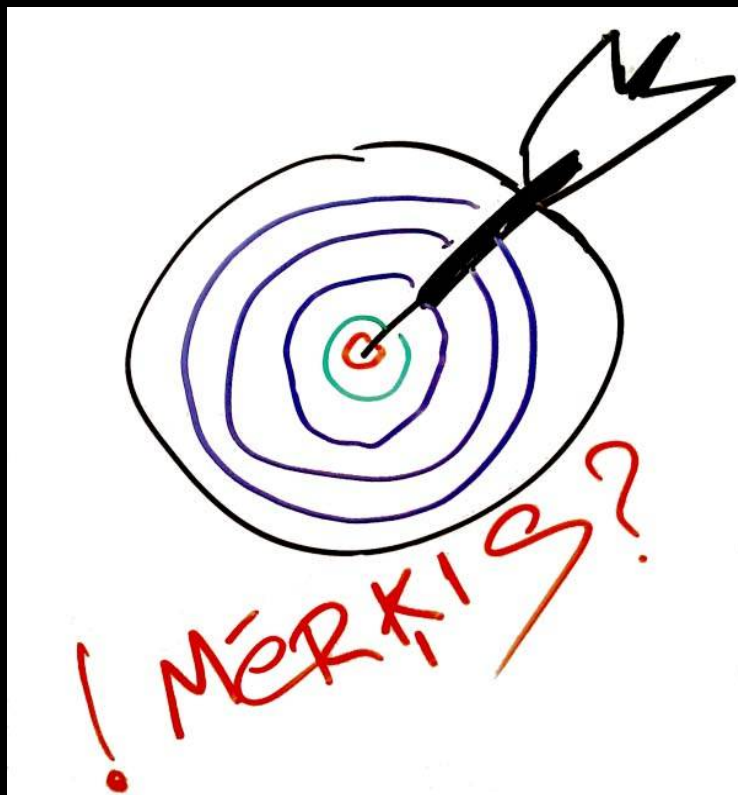
«[..]ersamen minen borgeren und
inwonderen in dem flecken tho
Rope[..]» [«godājamiem maniem Straupes pilsētiema pilsoņiem un iedzīvotājiem»]

1533, Johan von Rosen

«Hanzas vērtības ilgtspējīgai sadarbībai»

Straupes pilsēta 13.- 17. gs.

Straupe
2016

**KĀ STRAUPE
DZĪVOJA
VIDUSLAIKOS?**

SATURS:

Atrašanās vieta

Pils

Raksturlielumi

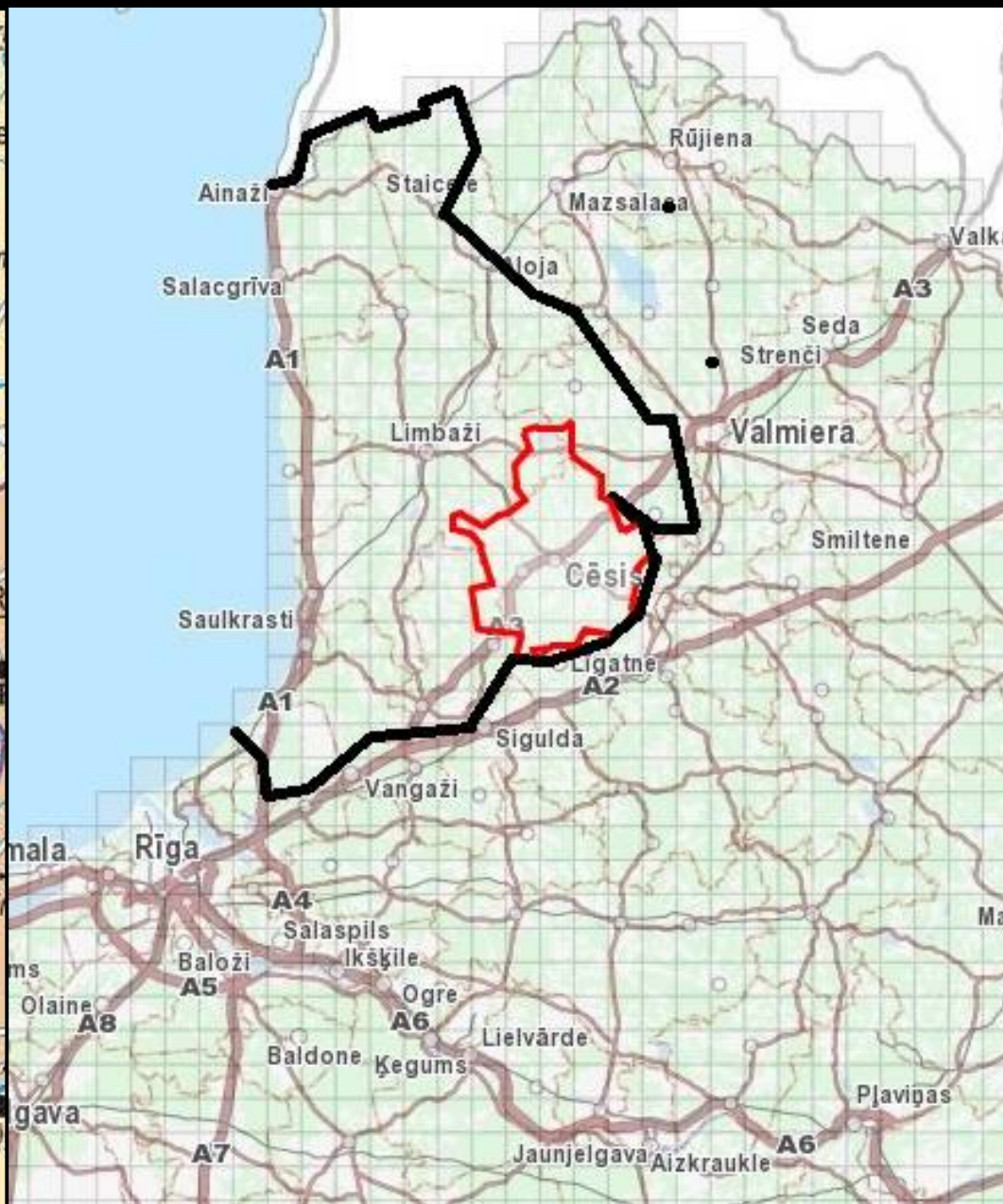

Vasaļu dzimtas loma

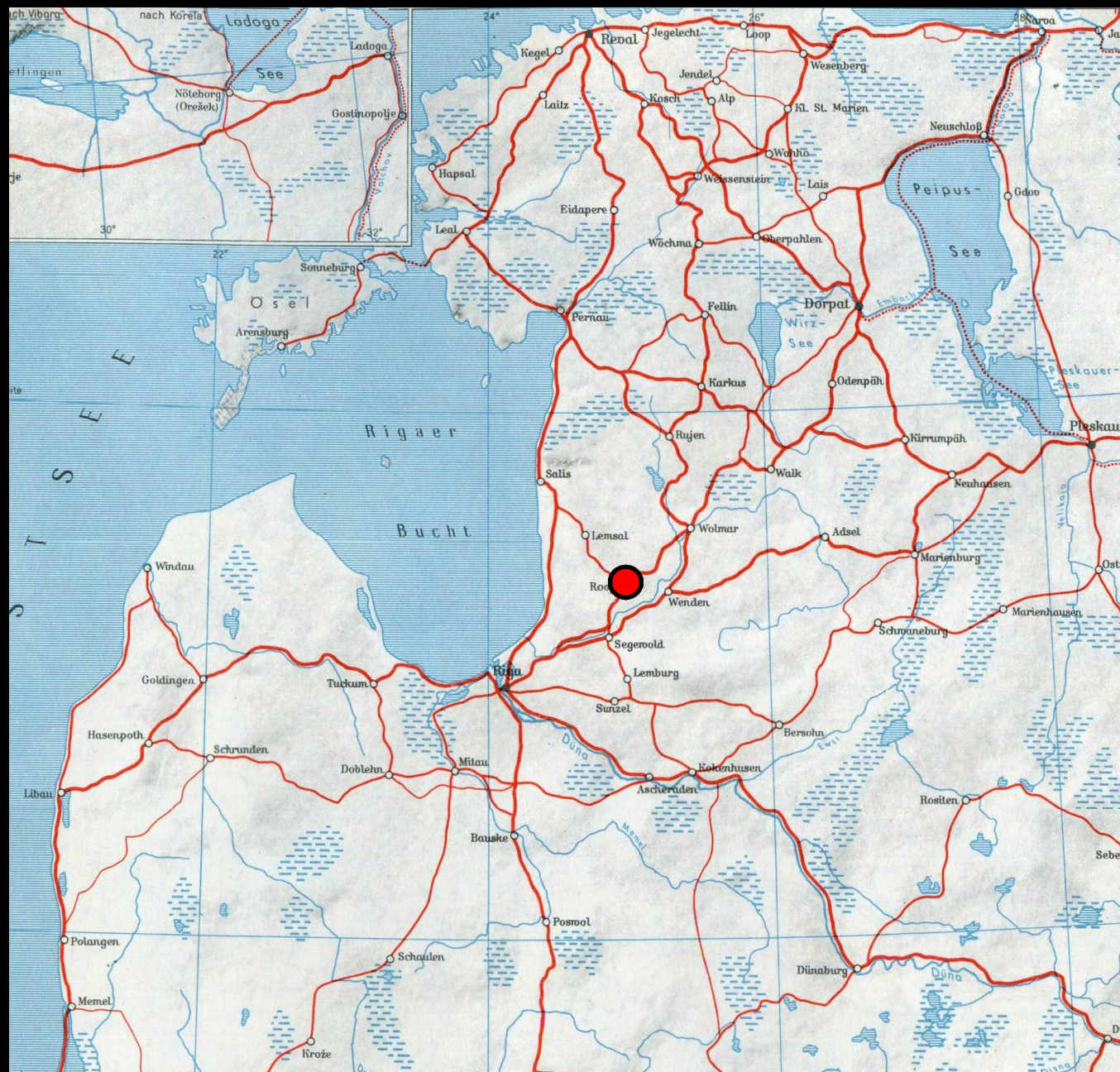

Nozīme

Atrašanās vieta Livonijā

Atrašanās vietas nozīme

Vietas sākums

«Pēc tam, aizsūtīts pie idumiešiem, viņš kristīja tur daudz letu un idumiešu, uzcēla baznīcu pie Braslas» [1206.- 1207.], [Heinrici Chronicon, 99.lpp.]

«[..] rex Viten obsedit Ropam[..]» [1309.],
[Verhandlungen_der_Gelehrten_Estnischen_Gesellschaft_Bd_7_Heft_3-4_1873]

«*Verners no Straupes un Gotšalks, viņa radnieks, aizdod nepilngadīgajam Giseleru no Straupes 77 markas*» [1327] [Rigische Schuldbuch, S.104.]

Straupes pilsēta līdzās citām piedalās pilsētu sanāksmē Vīlandē
[1352] [AuR, Bd.1., Nr. 61.]

Pils

Grossdops

1683. gads

LVVA, 7404.f., 1.apr., 2195.I., 1909.I.

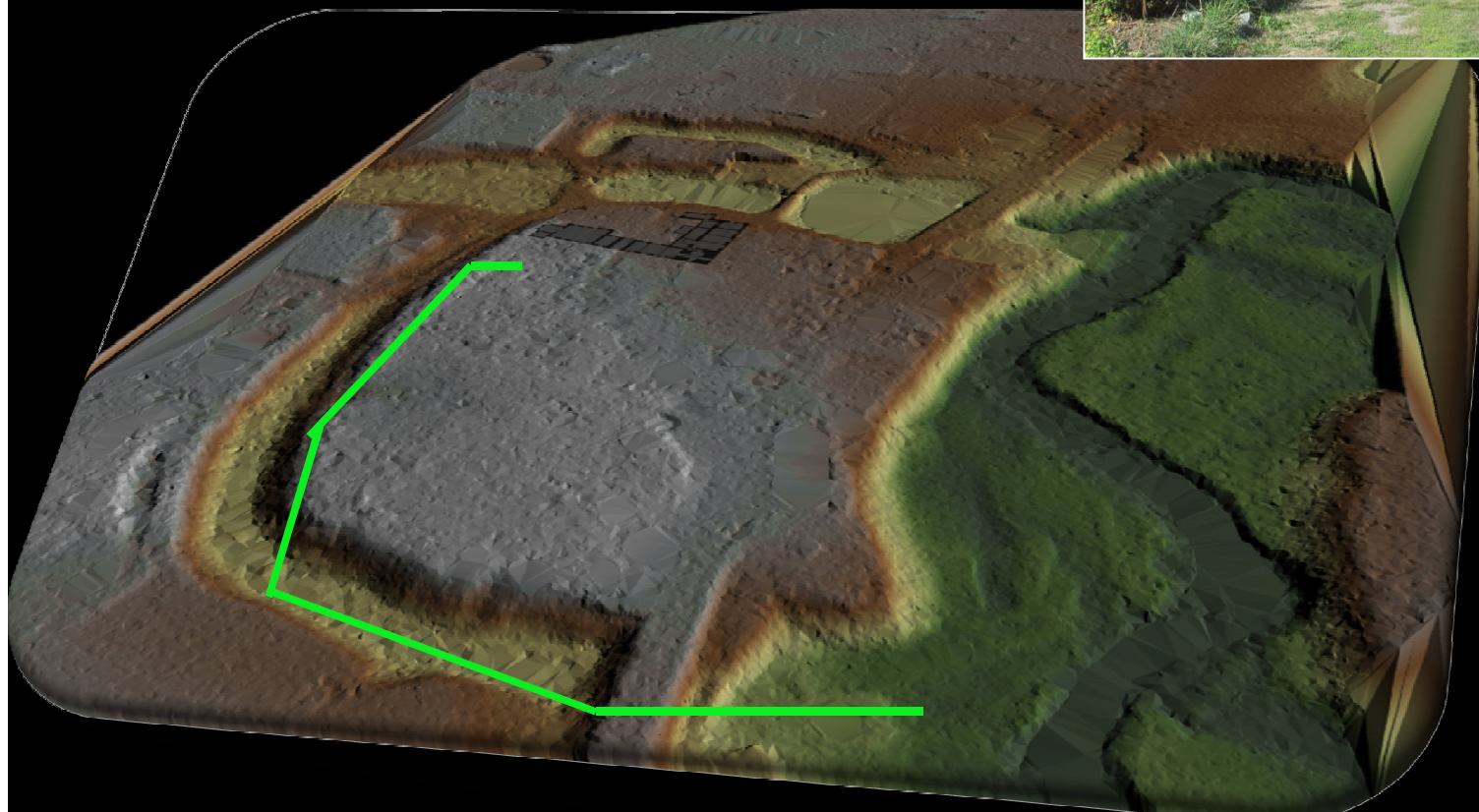
Pils un pilsēta

Raksturlielumi: nocietinājumi

Palisāde

Raksturlielumi: tiesības

1495.: «[..] izlēņojam šo māju šajā pilsētiemā
(wickbelde) pie tilta [..] Rīgas tiesībās (Rygschen
rechten)» [LG, Bd.1., Nr. 636..]

Aizputes tiesības,
1378. gads.

Raksturlielumi: pārvalde

1548.: «borgermeister unde radt der stadt Rope» [Švābe, A.

Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 234.]

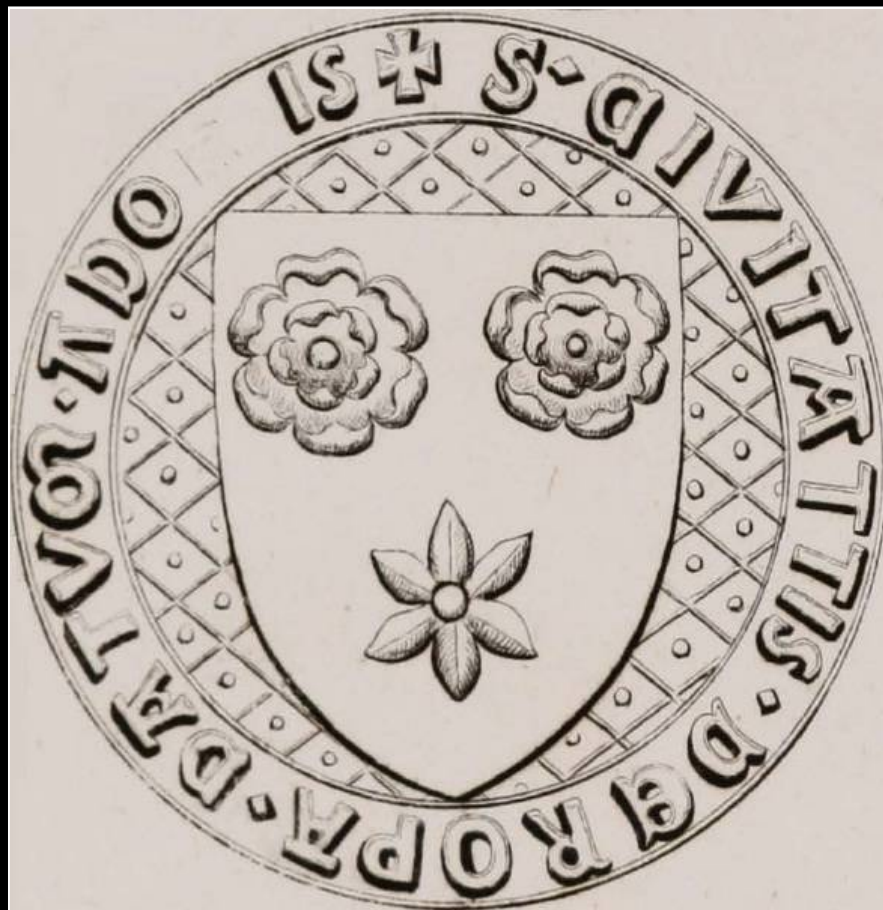

Augsburgas rātes sēde. Mūka
Zigmunda Meisterlinda hronika, 1457.

Lucernas rāte,
1513.

Raksturlielumi: zīmogs

CIVITATIS – DE – ROPA – DATUM – A(nno)DO(mino)M(1000)15

«borgermeister unde radt der stadt Rope ock thor
tuchnyse ehr **stades segell**»

[Švābe, A. Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 234.]

Raksturlielumi: iedzīvotāju un pilsoņu nodarbošanās

Tirgotāji:

1319.: «Verners no Straupes un Vileboms aizdod Gislero no Straupes 18 markas»

1320.: «Vileboms aizdod rātskungam Verneram no Straupes 13 markas»

1327.: «Verners no Straupes un Gotšalks, viņa radnieks, aizdod nepilngadīgajam Gislero no Straupes 77 markas» [Rigische Schuldbuch, S.104.]

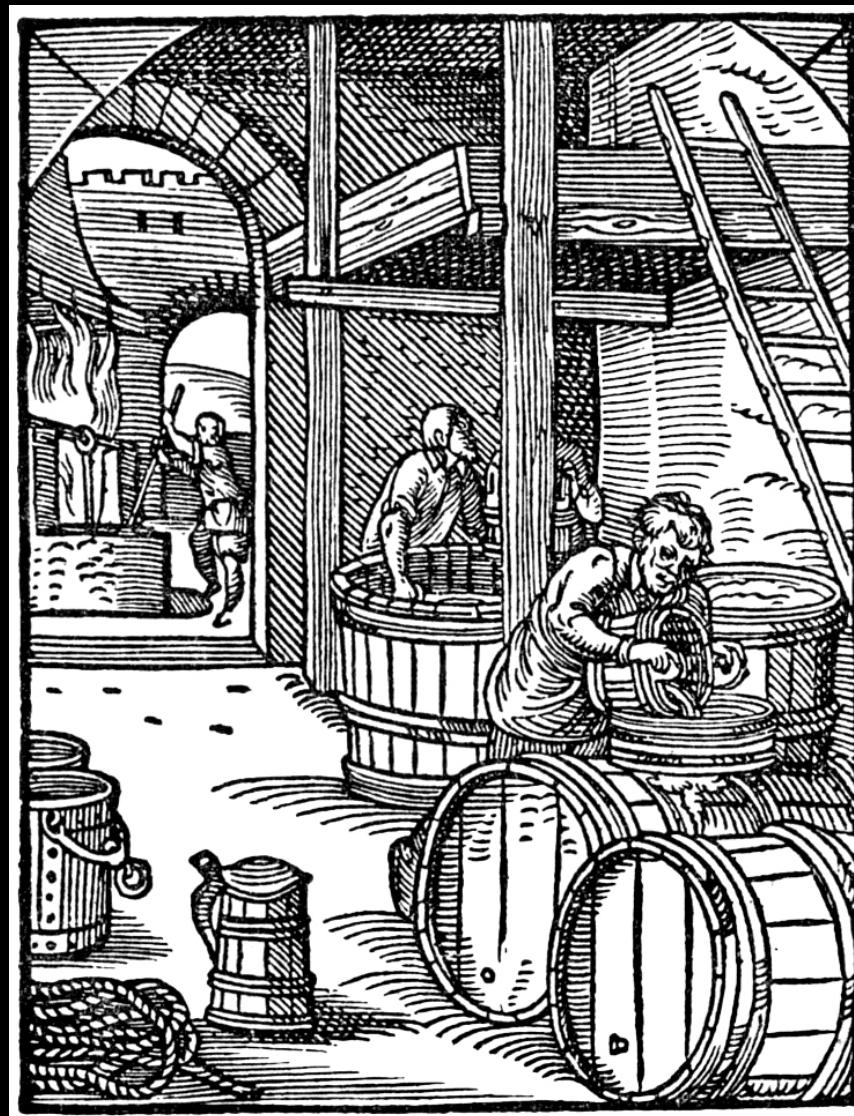

Miniatūra. Jean le Tavernier. Flāmu ielas skats, 1460. gads.

Raksturlielumi: iedzīvotāju un pilsoņu nodarbošanās

Amatnieki:

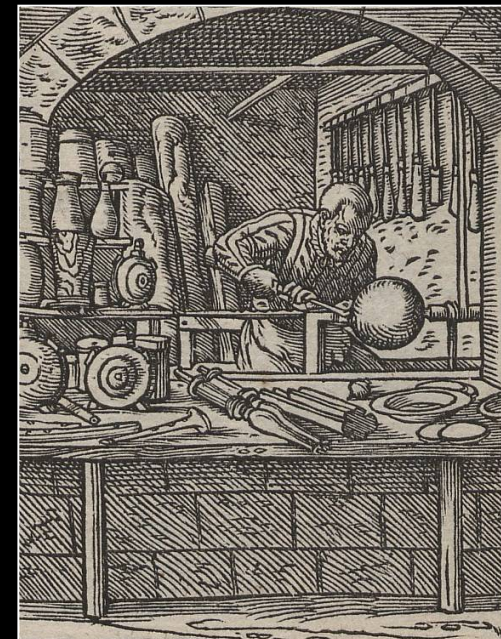
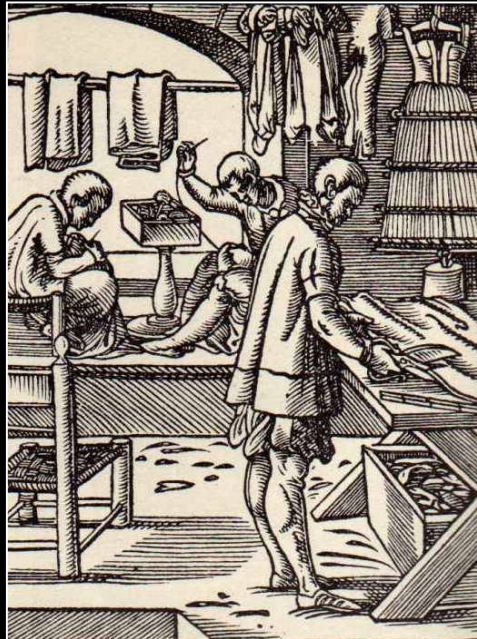
1546.: 22 pūri mieži, 2 pūri rudzuvkiešu maisījums, 2 pūri rudzi, divi pūri iesala un divi pūri auzas. Divi vērši, divas govys, divas teles (teļi), četras kazas, mazas un lielas, trīs aitas un viens jērs, un četras cūkas, mazas un lielas, viena ķēve un viens kumeļš. Mājsaimniecības piederumi bija divi kannu kausi, divas kausu osas, viens katls, viens mazs katls, divi mazi podi, viens katla rokturis, viena pus lasta muca, divi pāri lemešu, divi galdi, un viena četrstūraina kaste. [Švābe, A. Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 184.]

Raksturlielumi: iedzīvotāju un pilsoņu nodarbošanās

Amatnieki:

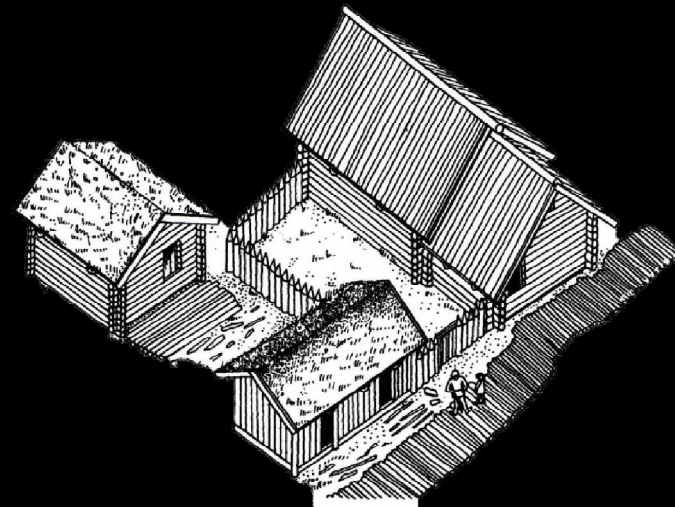
1533.: Johan fon Rosen izlēno un dod šiem pašiem pilsoņiem un Straupes apdzīvotās vietas iedzīvotājiem vārdā *Bartelmes Scharkpe*, drēbniekam, un *Peter*, drēbniekam, un *Dirick Dennenberch*, kokgriezējam, un *Otte Reitzssen* un *Hanss Nitter*, mazkalējiem. [Švābe, A. Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 110.]

Raksturlielumi: apbūve

Mājas:

- 1) Koka vai mūra (?);
- 2) pie mājām- dārzi un rījas
- 3) cieši izvietotas

Bambergas zīmējums hronikas manuskriptā
1493. gads

Raksturlielumi: apbūve

Dzirnavas:

1507.: «Walterus de Plettenberch, magister Livoniae, Eberhardo Rosenberch ejusque heredibus confert molendinum in Ropa».

[LG, Bd.2., Nr. 52.]

Raksturlielumi: apbūve

Kapela:

1495.: «[...] in dem wickbelde gelegen [...] sunthe Jurgensz kappelle»

Kapličas:

1533.: «Vispirms robeža ir pie straupa viens ozols un no ozola tūlīt doties uz kapliču, kas atrodas pie lielceļa, gar lielceļu līdz kapličiai Straupes apdzīvotajā vietā un tālāk līdz kapličiai pie Straupes». [Švābe, A.

Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 110.]

Bartolomeja kapella, Burgdorfa, 15. gs.

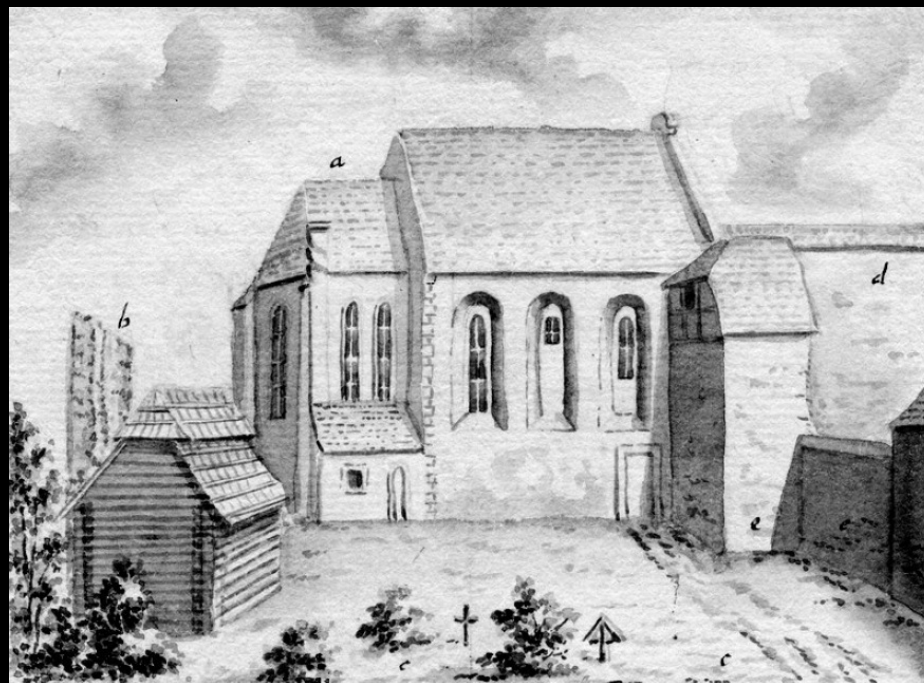

Raksturlielumi: apbūve

Baznīca:

1512.: «[..]dore unnd
arckenneer uth dem slathe, in
de kercke thogaende,
thobwenn, sal enen vortganck
hebbenn[..]». [Švābe, A. Vidzemes tiesību
vēstures avoti 1336.- 1551., Nr. 56.]

1535.:»[..] der twier huiser
halven to Rope, welcke der
kerckenn darsulven gegeben
und gehoren». [LG, Bd.2., Nr.669]

Straupes baznīca. 18. gs.

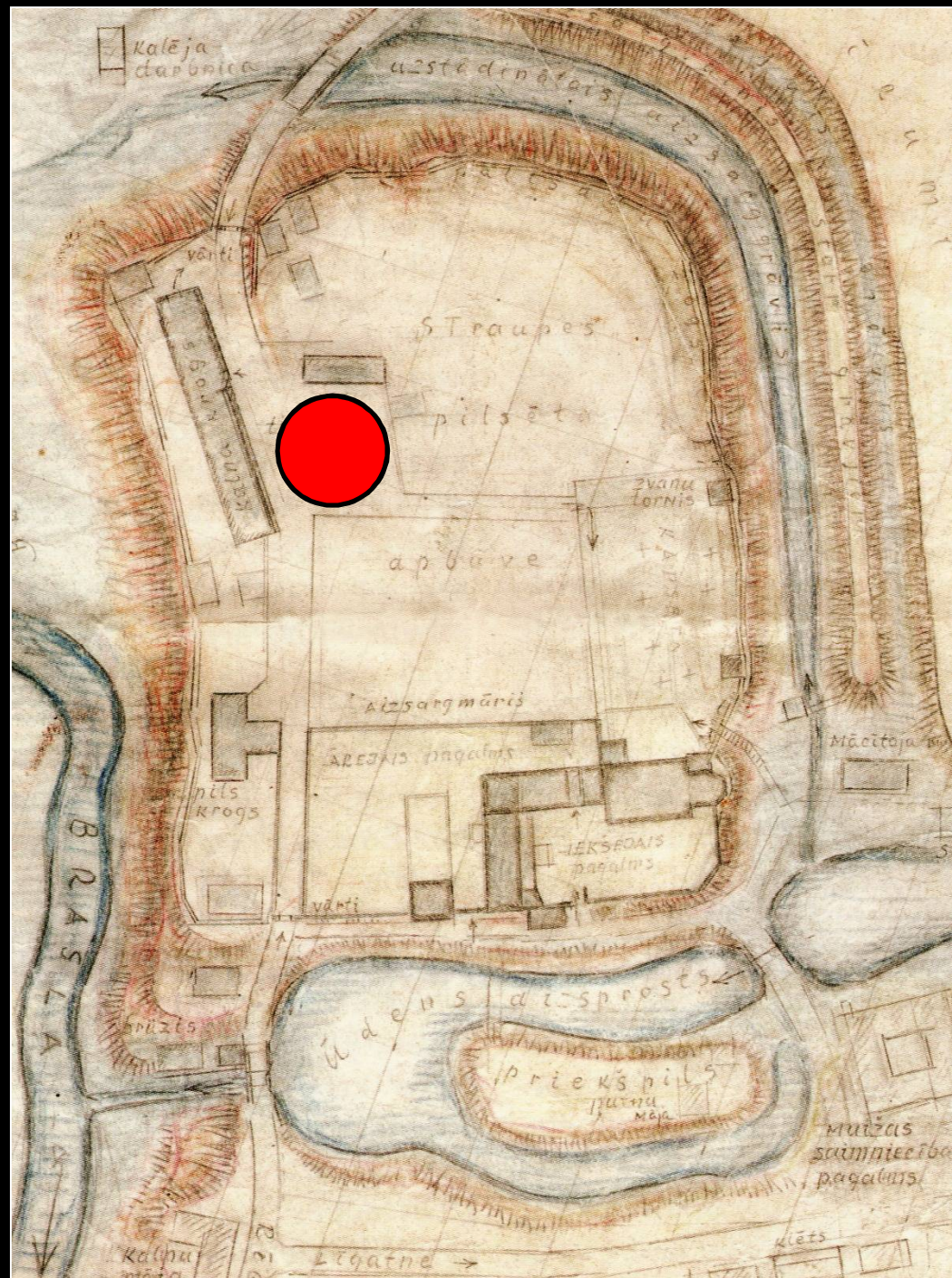
Raksturlielumi: apbūve

Kapsēta:

Tirguslaukums:

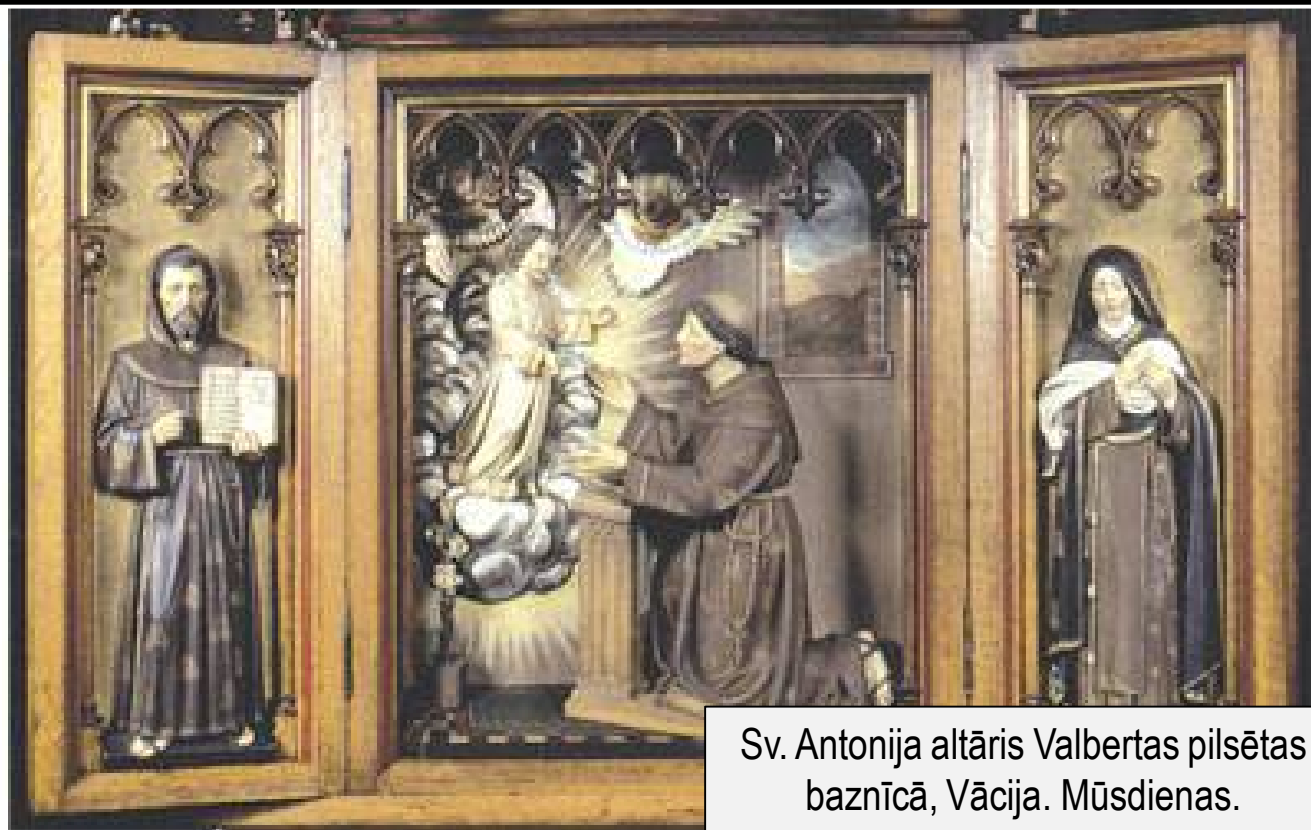
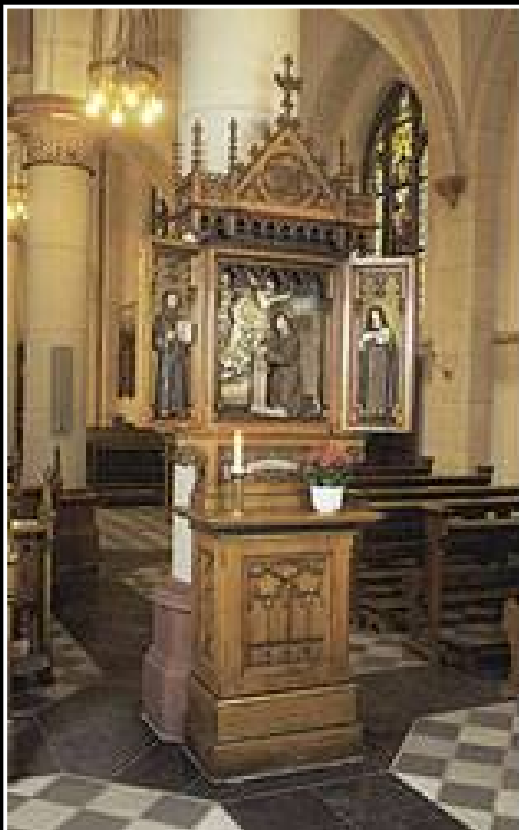
295.]

Raksturlielumi: reliģija

Vikārija:

1458.: «Dem hilgen lichname to Rope vertich olde mark.» . [LG, Bd.1., Nr. 387.]

Sv. Antonija altāris Valbertas pilsētas
baznīcā, Vācijā. Mūsdienas.

Vikārija- nodibinājums, kas parasti bija domāts kādas personas pieminēšanai. Vikārija viduslaikos bija kaut kas līdzīgs tam, kas mūsdienās ir fonds. Parasti vikārijas bija veltītas kādam baznīcas svētajam, līdz ar to tās ieguva noteiktāku formu, jo parasti šim svētajam dibinātājs bija veltījis altāri baznīcā. Konkrētā persona dibinot vikāriju, paredzēja tai noteiktu summu, kas bija izmantojama vikāra (palīgpriesteris) algošanai, kas noturēja lūgšanas par dibinātāja dvēseli, kā arī vikārijas vajadzīgo priekšmetu (piemēram, sveču) iegādei. Naudas summu varēja daļēji laist saimnieciskajā apgrozībā, piemēram, kādam aizdot uz nomas nosacījumiem. Tā rezultātā summa palielinājās un aizlūgumus par aizgājēju varēja noturēt ilgāk.

Rozenu dzimtas ietekme: I

1374.: «1374. gadā Straupes pilsoņi no Voldemāra no Rozeniem ieguva 51 daļu no zemju kopīpašuma Straupē. Piecu gadu garumā pilsoņiem par šo darījumu bija jāsamaksā kopumā

100 Rīgas markas». [Hildebrand, Auszüge aus einem verlorenen rigischen Missivbuche, S. 106..]

1533.: «**Ick** Johan von Rosen [..] **vorlehne** dussen ersamen **minen borgeren und inwonderen** in dem **flecken tho Rope**». [Švābe, A. Vidzemes tiesību vēstures avoti 1336.-1551., Nr. 110.]

Senjors dod vasalim lēni, 13. gs.

Pilsētas nozīme: kāda loma ir rātei?

Straupes rātes loma

Sarakstās

Dokumentē

Ir liecinieki notikumos

Piedalās pilsētu sanāksmēs

Augsburgas rātes sēde. Mūka Zigmunda
Meisterlinda hronika, 1457.

Rozenu dzimtas ietekme: II

Straupes pilsēta atradās
pie Rozenu dzimtas
īpašuma- mūra pils.
Pilsēta piekļāvās pils
nocietinājumiem.

1693.

Rozenu dzimtas ietekme: III

Zemes ieguves nosacījumi:

- 1) vasalis zemi nepārdos un neatstās tukšu, kā arī to izmantojot, nenodarīs kaitējumu senjora varai un ekonomiskajam stāvoklim;
- 2) gadījumā, ja vasalis pārkāps iepriekšējo nosacījumu vai tam nebūs mantinieku, vai arī tas nebūs spējīgs dot gadskārtējo maksājumu par lēni, īpašums nonāks atkal Rozenu dzimtas īpašumā

Rozenu dzimtas ietekme: IV

Zemes ieguves samaksa:

- 1) Vienreizēja vai gadskārtēja maksa;
- 2) Maksu aizstāja ar saražoto produkciju (kurpnieku darbi, jānodrošina transports, jābrūvē alus), militāro dienestu vai padoma došanu

Rozenu dzimtas ietekme: V

Pilsoņi drīkstēja:

- 1) Tirgoties ar apkārtnes zemniekiem;
- 2) Pārdot savu saražoto produkciju Straupes tirgū

Pilsētas nozīme: Hanza

KAS IR HANZA?

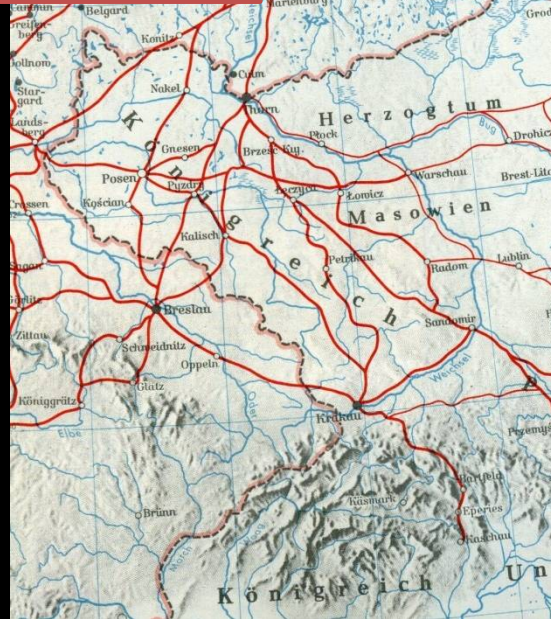
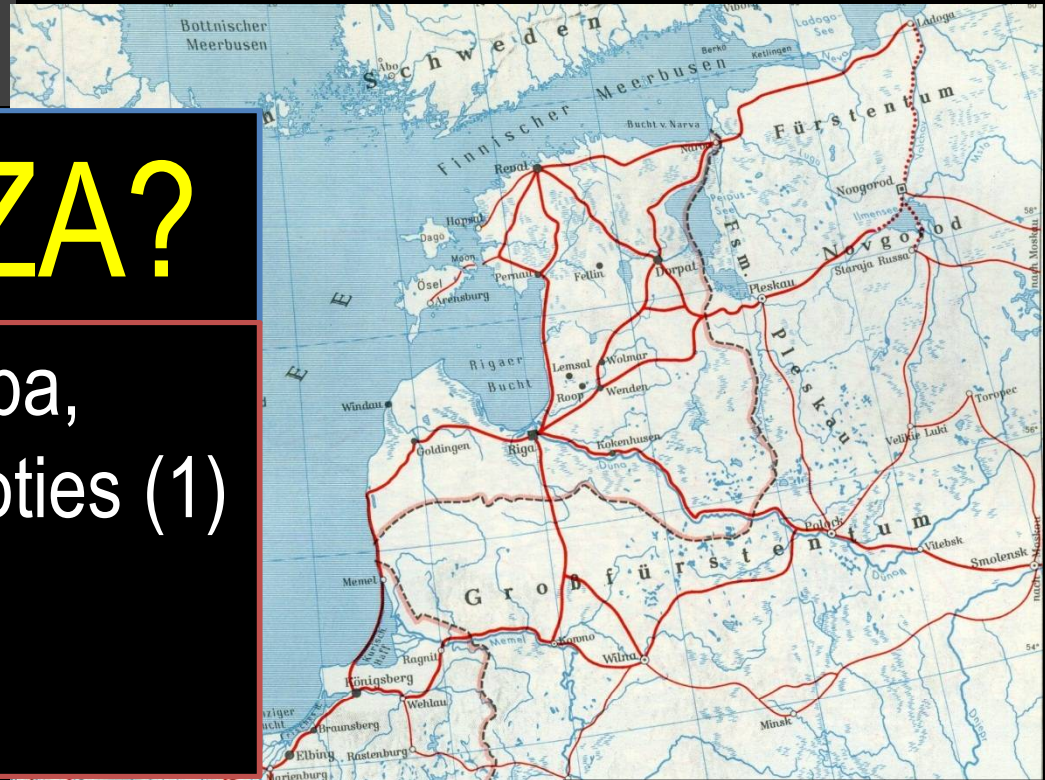
Lībekas rātes sekretārs (sindikss) 1469. gadā atbild: «*Hansa Theutonica* nav ne sabiedrība (societas), ne kompānija (collegium) ne arī sabiedrības kopiena (universitas). Hanzai nav ne kopīgu noguldījumu, ne uzkrājumu, ne kādas atbildīgās amatpersonas, ne pārvaldes. Hanza ir vairāku lielu un mazu pilsētu brīva kopīgā pastāvēšana, kuras ietvaros pilsētas var droši un izdevīgi realizēt savas personīgās tirdzniecības intereses».

Pilsētas nozīme: Hanza

KAS IR HANZA?

Hanse- tirgotāju grupa (kopa, apvienība), kas dodas tirgoties (1)
«gemeinen Steden vnde gemeinen kopmann»(2)

KAS IR HANZA?

Līguma slēgšana starp Lībeku un
Hamburgu, 1241.

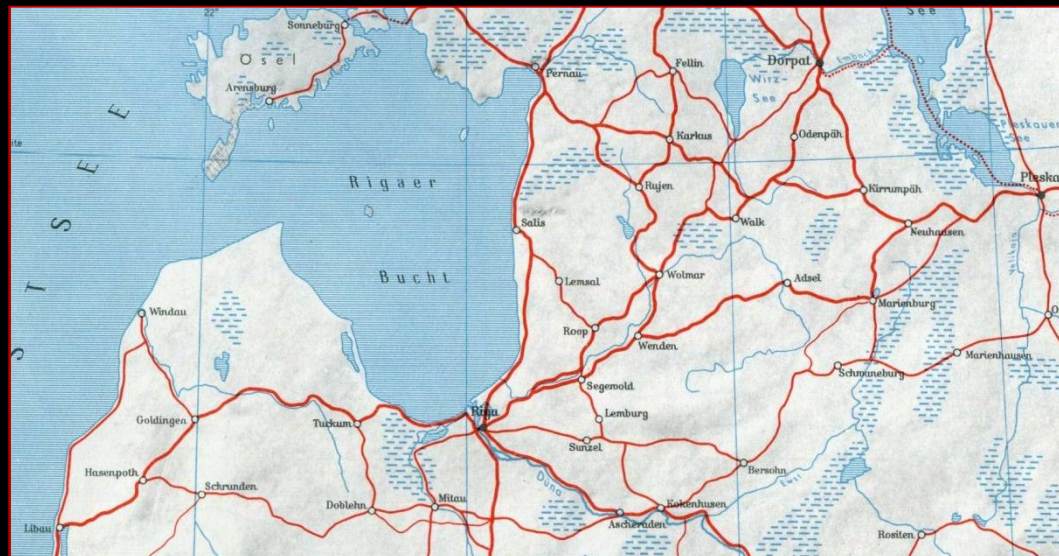
Briges- Novgorodas sistēma: ostas, upes un ceļi

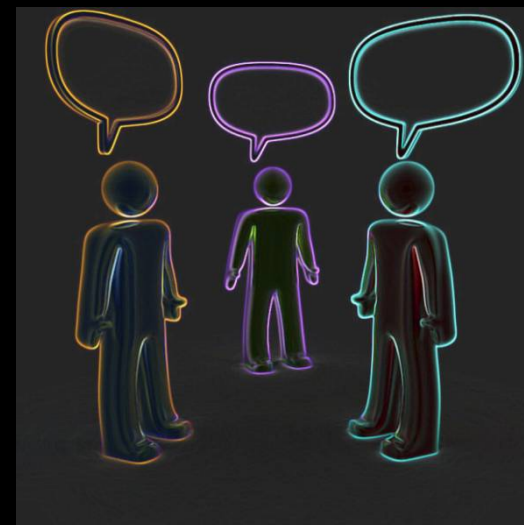
Pilsētas nozīme: Vai Straupe bija piesaistīta Hanzai?

14. gs. sākums: Straupē darbojas tāltirgotāji, kas Straupi piesaista Rīgas tirdzniecības sistēmai un līdz ar to tāltirdzniecībai. [Rigische Schuldbuch, S.104.]

1352.: Straupes pilsētas pārstāvji kopā ar Livonijas lielpilsētām un citām mazpilsētām piedalās kopējās nostājas izteikšanā saistībā ar vācu tirgotāju tirdzniecības jautājumiem Brigē (Flandrija, tagad Beļģija) [AuR, Abt.1., Bd.1., Nr. 61.]

Diskusija

Edgars Plētiens
Raunas muzeja vadītājs
www.rauna.lv
Raunas vidusskolas vēstures un kulturoloģijas
skolotājs
Programmas *Iespējamā Misija* kurators
www.iespejamamisisija.lv
LU VFF Doktora zinātniskā grāda pretendents
E-mail: edgars.pletiens@gmail.com
Phone: 26231692